

Stroke.

Ingrid Dahl är vänsterhänt och broderar gärna på fritiden. Därför var det extra viktigt för henne att hon fick tillbaka känseln i den vänstra sidan av kroppen efter sin stroke.

När Ingrid blev sjuk hittades blodproppen med hjälp av AI

Artificiell intelligens öppnar för nya möjligheter inom sjukvården.

När Ingrid Dahl fick en stroke hjälpte en AI-app till att hitta hennes blodpropp. I dag är hon närapå återställd.

– Jag har levt ett väldigt aktivt liv där allting ska ske snabbt, säger hon.

● Ingrid Dahl, 77 år, fick en andra chans.

Hon minns tillbaka till den där tisdagen i slutet av januari då saker och ting hade kunnat sluta annorlunda.

Det första tecknet kom när hon satt ensam hemma och broderade. Plötsligt föll synen till golvet. Den var extra svår att få upp.

Hon kände sig svagt illamående, men det var inte tillräckligt för att ställa in kvällens vattengympa.

Därför satte hon sig i bilen drogt en timme senare och körde den korta turen till simhallen. Men kroppen ville inte lyda i vattnet, vänster sida hängde inte med. Då gick en annan deltagare fram till Ingrid Dahl.

– Hon sa att hon trodde att jag hade en stroke och berättade hon själv haft det. Hon kände igen symptomen.

Därefter gick det fort. Badhuspersonalen ringde en ambulans och på sjukhuset i Borås bekräftades misstankarna. De åkte snabbt vidare till Sahlgrenska universitetssjukhuset i Göteborg.

Varje år drabbas runt 250 000 personer av stroke i Sverige, enligt statistik från Socialstyrelsen. Över 5 000 av dessa personer avlider.

Stroke är ett samlingsnamn för sjukdomar som orsakas av en blodpropp eller en blödning i hjärnan. Det leder till syrebrist vilket i sin tur leder till att den drabbade kan

förlora talet, synen och förmågan att röra sig.

När någon får en stroke är tiden en avgörande faktor. Kan proppen lösas eller dras ut tidigt har patienten vanligtvis en större chans att återhämta sig.

– Det är väldigt viktigt att processen går så fort som möjligt. Det gör att vi ofta kan minniera patientens funktionsbortfall efter en stroke, säger Petra Redfors, som var den läkare som tog emot samtalet om Ingrid Dahl.

Från det att patienten kommer in genom dörrarna till dess att läkaren inleder en så kallad trombektomi, där proppen tas bort med hjälp av tunna verktyg i blodkärlen, tar det i snitt 13 minuter. Därefter tar det

runt 28 minuter tills proppen är utdragen.

– Läkarna sa att om jag klarade av att ligga still så skulle de kunna gå in via ljumsken och suga ut proppen. Det skulle gå snabbast så eftersom de inte behövde söva mig. Jag hade bestämt mig för att ligga still och det gjorde jag. Det gick jättesnabbt och jättebra, säger Ingrid Dahl.

Tekniken introducerades på 1990-talet på Sahlgrenska och beskrivs som banbrytande, eftersom en lyckad behandling kan utgöra skillnaden mellan att bli helt återställd eller få livslånga svårigheter. Även introduktionen av blodproppslösande medel 2003 har drastiskt bidragit till att fler kan återgå till ett bra liv.

Nu näs ännu en brytpunkt, när artificiell intelligens tar klivet in i strokevården.

Sedan 2022 tar alla strokesjukhus i Västra Götalandsregionen hjälp av en AI-app som kan analysera data från röntgen. Analysen kan hjälpa läkarna att snabbare hitta en eventuell propp och se om det finns hjärnvävnad som går att rädda, något som annars är en stor utmaning.

– Den kan hitta proppen på fyra minuter. Om det är snabbare än en människa eller inte beror så klart på hur stor erfarenhet man har som röntgenläkare, säger Petra Redfors.

– Läkarna sa att om jag klarade av att ligga still så skulle de kunna gå in via ljumsken och suga ut proppen. Det skulle gå snabbast så eftersom de inte behövde söva mig. Jag hade bestämt mig för att ligga still och det gjorde jag. Det gick jättesnabbt och jättebra, säger Ingrid Dahl.

– Det är väldigt viktigt att processen går så fort som möjligt. Det gör att vi ofta kan minniera patientens funktionsbortfall efter en stroke, säger Petra Redfors, som var den läkare som tog emot samtalet om Ingrid Dahl.

Från det att patienten kommer in genom dörrarna till dess att läkaren inleder en så kallad trombektomi, där proppen tas bort med hjälp av tunna verktyg i blodkärlen, tar det i snitt 13 minuter. Därefter tar det runt 28 minuter tills proppen är utdragen.

Ingrid Dahl

Ålder: 77 år.
Familj: Maken Håkan, två söner med fruar, fyra barnbarn och ett barnbarnsbarn.
Bor: Ulricehamn.
Gör: Pensionär. Promenerar tre till fyra mil i veckan samt går på yoga och vattengymnastik. Är även medlem i några föreningar.

Bakgrund: Sjuårig folkskola, har jobbat i butik största delen av sitt arbetsliv.

– Läkarna sa att om jag klarade av att ligga still så skulle de kunna gå in via ljumsken och suga ut proppen. Det skulle gå snabbast så eftersom de inte behövde söva mig. Jag hade bestämt mig för att ligga still och det gjorde jag. Det gick jättesnabbt och jättebra, säger Ingrid Dahl.

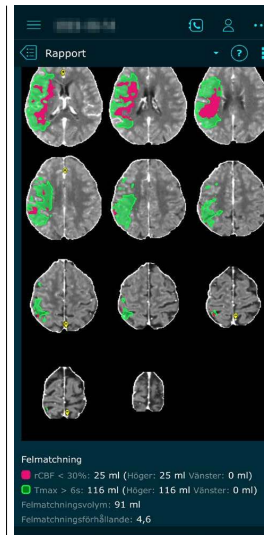
– Den kan hitta proppen på fyra minuter. Om det är snabbare än en människa eller inte beror så klart på hur stor erfarenhet man har som röntgenläkare, säger Petra Redfors.

– Det är väldigt viktigt att processen går så fort som möjligt. Det gör att vi ofta kan minniera patientens funktionsbortfall efter en stroke, säger Petra Redfors, som var den läkare som tog emot samtalet om Ingrid Dahl.

– Läkarna sa att om jag klarade av att ligga still så skulle de kunna gå in via ljumsken och suga ut proppen. Det skulle gå snabbast så eftersom de inte behövde söva mig. Jag hade bestämt mig för att ligga still och det gjorde jag. Det gick jättesnabbt och jättebra, säger Ingrid Dahl.

– Det är väldigt viktigt att processen går så fort som möjligt. Det gör att vi ofta kan minniera patientens funktionsbortfall efter en stroke, säger Petra Redfors, som var den läkare som tog emot samtalet om Ingrid Dahl.

Från det att patienten kommer in genom dörrarna till dess att läkaren inleder en så kallad trombektomi, där proppen tas bort med hjälp av tunna verktyg i blodkärlen, tar det i snitt 13 minuter. Därefter tar det runt 28 minuter tills proppen är utdragen.

Med en ny AI-app kan läkarna ta del av röntgenbilderna hemifrån under sin bakjour. Foto: Privat

Petra Redfors gjorde sin AI-tjänst 1997. I början var det många strokepatienter vars liv slutade på vården. Med dagens vård kan även den som varit med om en stor stroke bli närapå återställd. 'Vi kan göra oerhört stor nytta. Det är ett väldigt kul jobb', säger hon. Foto: Privat

Fakta. Stroke

- Stroke är ett samlingsnamn för sjukdomar som orsakas av en blodpropp eller en blödning i hjärnan. En stroke leder till syrebrist i hjärnan som gör att du plötsligt förlorar olika förmågor som tal, rörelse, känsel och syn. Det kan vara livshotande och kräver omedelbar vård på sjukhus.
- Symptom på stroke är till exempel domningar eller förlamningar i ansiktet, armarna och benen, oftast i ena kroppshalvan. Synstörningar på ena ögat eller båda ögonen, svindel och yrsel.
- Strokesymtomen kan ibland gå över inom några minuter eller timmar, vilket kallas TIA. Källa: 1177

Det tog inte mer än några minuter innan de hade alla bilder de behövde. Ingrid Dahl om den AI-stödda behandlingen

fatet att saker och ting tenderar att ta tid.

– Som land borde vi kunna vara bättre på att implementera AI. Vi har förutsättningarna, dataunderlaget finns i våra journalsystem och register. Vi har kunskande och kompetens. Trots det har många andra länder kört om oss.

Som exempel poängterar han det faktum att enbart sex personer jobbar dedikerat med AI genom kompetenscentrumet, medan 55 000 är anställda i regionen varav 17 000 på sjukhuset.

– I framtiden tror jag att AI alltid kommer att finnas med på ett eller annat sätt, som stöd snarare än att den gör hela jobbet själv. Jag tror inte heller att folk kommer att reagera så mycket på att det är AI. Snarare kommer man att reagera om AI inte används.

AI:n på Sahlgrenska ställer inga egna diagnoser.

Undersökningen 'Svenska folket och AI' från 2022 visar att det finns en utbredd skepsis mot att låta AI ta egna beslut inom vården. Enbart 8 procent av de svarande är bekväma med att låta AI ta ett beslut om dem själva. 41 procent är okej med det om AI:n enbart är ett beslutsstöd till en människa. Majoriteten, 47 procent, är inte bekväm och 9 procent svarar att de inte vet hur de ställer sig till frågan.

Först i samband med att DN intervjuar Ingrid Dahl får hon veta att en AI hjälpt till att hitta hennes blodpropp.

– Färdigast är det lite kusligt att utvecklingen går åt det hållet, säger hon och lägger till att hon är otroligt tacksam över den vård hon fick.

– Det tog inte mer än några minuter innan de hade alla bilder de behövde. Det är fantastiskt när man tänker på det. Man vet ju inte hur stora men det hade blivit annars. Det var stor sex veckor sedan var Ingrid Dahl tillbaka i bussen. Nu är vattengympan över för terminen och hon promenerar och gör yoga i stället.

– Läkarna sa att jag har klarat mig så bra tack vare min kondition. Jag promenerar 12 till 15 mil i månaden. Den största följderkan efter stroke är den här trötthet som kan känna ibland. Då vill hon en stund. Känner du någon oro för att det ska hända igen?

– Det är klart att jag kan känna mig orolig ibland. Men man måste släppa det också. Senast jag var på sjukhuset förklarade de så bra hur återhämtningen fungerar. Det gjorde mycket nytta.

Du fick livet tillbaka. Hur har det påverkat ditt perspektiv?

– Jag har levt ett väldigt aktivt liv där allting ska ske snabbt. Jag har hunnat mer än någonsin. Man behöver inte rusa, man kan gott ta det lugnare i stället.

– När Ingrid Dahl åkte de 10 milen i ambulansen mellan Ulricehamn och Göteborg tänkte hon framför allt på en sak. En mistolpe som hon i efterhand beskriver som sporrande för att hantera stroken så bra som möjligt.

– Jag och min man skulle få våra första barnbarnsbarn två månader senare. Jag tänkte bara att 'det här kommer att gå bra. Det lilla livet ska vi få uppleva'.

Julia Caesar
julia.caesar@dn.se